

Majandus- ja kommunikatsiooniministri
 21. juuni 2011. a määrus nr 50
 „Mootorsõidukijuhi eksamineerimise,
 talle juhtimisõiguse andmise kord ja
 juhiloa vormid ning nõuded eksamisõidukitele“

Lisa 4

(Kliimaministri 24.07.2023 määruse nr 39 sõnastuses)

SÕIDUEKSAMI TEISES JÄRGUS KONTROLLITAVAD OSKUSED JA KÄITUMINE

Sõidueksamil kontrollitavad oskused ja käitumine	A, A2 ja A1	B, B1 ja BE	C, CE, C1 ja C1E	D, DE D1 ja D1E
1. Sõiduki ettevalmistamine ja kontrollimine liiklusohutuse seisukohast: eksamineeritav peab näitama, et ta suudab valmistuda ohutuks sõiduks, täites järgmised nõuded				
Kaitsevarustuse, nagu kinnaste, saabaste, rõivaste ja kaitsekiivri kohandamine	+			
Rehvide, piduri, rooliseadme, hädaseiskamislüliti (selle olemasolu korral), keti, õlitaseme, tulede, helkurite, suunatulede ja helisignaalseadme pisteline kontroll	+			
Juhiistme kohandamine õige istumisasendi saavutamiseks		+	+	+
Tahavaatepeeglite, turvavööde ja vajaduse korral peatugede kohandamine		+	+	+
Kontrollimine, et uksed on suletud		+	+	+
Rehvide, rooliseadme, piduri, vedelike (nt mootoriõli, jahutusvedeliku, pesuvedeliku), tulede, helkurite, suunatulede ja helisignaalseadme pisteline kontroll		+	+	+
Sõidukile veose pealelaadimisega seotud ohutustegurid: sõidukikere, katted, laadimislugid, kabiinilukustus, pealelaadimisviis, veose kinnitamine		ainult BE, B96	+	
Haakeseadme ning piduri ja elektriühenduste kontrollimine		ainult BE, B96	+ ainult CE ja C1E	+ ainult DE ja D1E
Võimendiga piduri- ja roolisüsteemi kontrollimine; velgede, rattamutrite, poritiibade, tuuleklaasi, akende ja klaasipuhastite, vedelike (nt mootoriõli, jahutusvedeliku, pesuvedeliku) kontrollimine; lülituspuldi, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 165/2014, autovedudel kasutatavate			+ ¹	+

sõidumeerikute kohta kindlaks määratud sõidumeeriku kontrollimine ja kasutamine				
Õhusurve, õhupaakide ja vedrustuse kontrollimine			+	+
Oskus rakendada spetsiaalseid sõidukiohutuse abinõusid; sõidukikere, teenindususte, avariiväljapääsude, esmaabivahendite, tulekustutite ja muu turvavarustuse kontrollimine				+
Teedekaardi lugemine, marsruudi plaanimine, sealhulgas elektroonilise navigatsioonisüsteemi kasutamine (vabatahtlik)	+	+	+	+
2. Käitumine liikluses. Eksamineeritav peab sooritama tavaliiikluses täiesti ohutult ja kõiki asjakohaseid ettevaatusabinõusid rakendades kõik järgmised toimingud:				
Sõidu alustamine: pärast parkimist, peatumist ja seismajäämist liikluses; juurdepääsuteelt väljasõitmine	+	+	+	+
Sõit sirgel teel; vastassuunas sõitvatest sõidukitest möödumine, sealhulgas kitsal alal	+	+	+	+
Kurvis sõitmine	+	+	+	+
Ristmikud (ringliiklusega, reguleeritud, reguleerimata): ristmikele lähenemine ja nende ületamine	+	+	+	+
Suunamuutmine: parem-, vasak- ja tagasipöörded; sõiduraja vahetamine	+	+	+	+
Kiirteele või samalaadsele teele (kui neid on) sõit ja sealt maha sõit: kiirendusrajalt kiirteele sõitmine; aeglustusrajale lahkumine, liiklusvooluga ühinemine	+	+	+	+
Möödasõit: möödasõit teistest liikuvatest sõidukitest (kui võimalik); takistustest, nt pargitud autodest möödumine; teistel liiklejatel mööda sõita laskmine (kui see on kohane)	+	+	+	+
Erilised teosad (kui võimalik): raudteeületuskohad; trammi- ja bussipeatused; ülekäigurajad; pikkadel tõusudel üles- ja allamäge sõitmine	+	+	+	+
Sõidu lõpetamine: vajalike ettevaatusabinõude rakendamine sõidukilt mahatulekul või sõidukist väljumisel	+	+	+	+

Kokkuhoidlik, ohutu, sujuv ja energiasäästlik sõidustiil, võttes arvesse pöördeid minutis, käikude vahetamist, pidurdamist ja kiirendamist. Ohutu ja energiasäästlik sõidustiil. Sõidustiil, mis on ohutu ja tagab, et kiirendamisel, aeglustamisel, tõusul või langusel ning vajaduse korral käsikäiguvahetuse abil vähenevad kütusetarbimine ja heide.		+	+	+
--	--	---	---	---

Märkus:

¹ välja arvatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 165/2014, autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta, reguleerimisalasse mittekuuluva C1- või C1E-kategooria sõiduki juhiloa taotlejad.

1. Sõidueksami sooritamine

Sõidueksami sooritamiseks peab eksamineeritav omama ja eksamil tõendama järgnevaid oskusi:

1.1.1. sõiduki käsitlemise oskus:

- 1.1.1.1. turvavöö, tahavaatepeeglite, peatugede ning juhiistme õige kohandamine ja kasutamine;
- 1.1.1.2. tulede ja muude seadmete õige kasutamine; siduri, käigukasti, gaasi- ja pidurdussüsteemide (sealhulgas kolmanda pidurisüsteemi, kui see on olemas), rooliseadme õige kasutamine;
- 1.1.1.3. sõiduki valitsemine mitmesugustes olukordades ja eri kiirustel;
- 1.1.1.4. kindel teelpüsimine, võttes arvesse sõiduki massi, mõõtmeid ja omadusi;
- 1.1.1.5. oskus arvestada veose massi ja liiki (üksnes BE-, C-, CE-, C1-, C1E-, DE- ja D1E-kategooria puhul);
- 1.1.1.6. oskus arvestada sõitjate mugavust (üksnes D-, DE-, D1-, D1E-kategooria puhul), st järsust kiirendamisest hoidumine, sujuv sõit, järsust pidurdamisest hoidumine);
- 1.1.1.7. automaatsed liigutused sõiduki juhtimisel ja käsitlemisel;
- 1.1.1.8. sõiduki sujuv juhtimine eri kiirustel ja mitmesugustes ilmaoludes;
- 1.1.1.9. sõidusujuvus nii sõidu alustamisel, aeglustamisel kui ka seismajäämisel (õigeaegne aeglustamine, pidurdamine või peatumine olenevalt asjaoludest, mitmesuguste pidurdussüsteemide kasutamine (üksnes C-, CE-, D-, DE-kategooria puhul), teiste kiiruse vähendamise süsteemide kasutamine peale pidurite (üksnes C-, CE-, D-, DE-kategooria puhul);
- 1.1.1.10. ökonoomne ja keskkonnasäästlik sõidustiil (üksnes B-, BE-, C-, CE-, C1-, C1E-, D-, DE-, D1-, D1E-kategooria puhul), võttes arvesse mootori pöördeid minutis, käikude vahetamist, pidurdamist ja kiirendamist.

1.1.2. ohutunnetus:

- 1.1.2.1. enda ja kaasliiklejate ohutuse tagamine ning juhi vastutustunne;
- 1.1.2.2. tähelepanelikkus;
- 1.1.2.3. ettenägelikkus, sealhulgas kaasliiklejate tegevuse varajane etteaimamine;
- 1.1.2.4. õige (olukorrale vastav) sõidukiiruse valik (lubatud sõidukiiruse järgimine, kiiruse kohandamine vastavalt ilmastiku- ja liiklusoludele, ja kui see on kohane, siis kuni riigisisese piirkiiruseni sellise kiirusega sõitmine), et oleks võimalik peatuda nähtaval vabal teelõigul, kiiruse kohandamine vastavalt samalaadsete liiklejate kiirusele.

1.1.3. liikluses iseseisev toimetulek:

1.1.3.1. liiklusreeglite rakendamine praktikas;

1.1.3.2. teeandmise kohustus ja sõidueesõigus (sõidueesõigus ristmikel, raudteeülesõidukohal, trammi- ja bussipeatuses, ülekäigurajal, teeandmine muudel puhkudel (nt suunamuutmisel, sõiduraja vahetamisel, erimanöövritel), möödaskõit (kui võimalik), mööda sõita laskmine (kui see on asjakohane);

1.1.3.3. sõiduteel paiknemise oskus (sõiduki liigi ja omadustega sobiv õige asukoht teel, sõidurajal, ristmikel, kurvis, asukohta ennetav sõitmine, ümberreastumine);

1.1.3.4. fooride, liiklusmärkide ja teemärgiste järgimise oskus (õige käitumine foori ees, liiklusreguleerijate korralduste täitmine, liiklusmärkide (keelu- ja kohustusmärkide) õige järgimine, teekattemärgiste õige järgimine);

1.1.3.5. liikluse jälgimise ja liiklusolukordade tõlgendamise oskus

(süsteemiline liikluse jälgimise oskus ja informatsiooni kogumine ning kaugel, keskmisel ja lähedal asuva liikluse ja olukordade märkamine, tähelepanelikkus teiste liiklejate suunamuutmise ja märguannete andmise suhtes, peeglite õige kasutamine);

1.1.3.6. oskus kohandada oma tegevust vastavalt liiklusolukorrale;

1.1.3.7. täpne ajastus otsuste ja tegevuste vastuvõtmisel (mitte liiga vara ja mitte liiga hilja);

1.1.3.8. koostöö ja suhtlemisoskus teiste liiklejatega (teiste liiklejatega arvestamine, piisava piki- ja külgsuhte hoidmine ees ja külgedel liikuvatest sõidukitest, piisava vahemaa hoidmine teistest liiklejatest, suunamärguanded ja muud märguanded);

1.1.3.9. sõidumarsruudi kavandamine ja iseseisev liikluses toimetulek;

1.1.3.10. riske ära tundev ja riske vältiv liiklemine, sealhulgas tähelepanelikkus vähekaitstud liiklejate suhtes.

1.2. Iga juhtimisolukorra kohta antav hinnang peab näitama juhiloa taotleja oskust käsitseda ja juhtida sõidukit liikluses ohutult. Eksamineerija peab end kogu eksami vältel tundma turvaliselt. Juhul kui juhtimisel esineb vigu ja loomult ohtlikku käitumist, mis võivad ohustada eksamisõidukit, selles sõitjaid või teisi liiklejaid, katkestatakse eksam mittesooritatud tulemusega, olenemata sellest, kas eksamineerija või kaasas olev isik peab sekkuma või mitte. Eksamineerijal on siiski õigus otsustada, kas eksam viia lõpuni või see katkestada olenevalt eksamineeritava oskustest ja käitumisest.

1.3. Hindamise käigus pöörab eksamineerija eritähelepanu sellele, kas eksamineeritav ilmutab kaalutletud ja teisi arvestavat juhtimiskäitumist. See peab peegeldama üldist reeglipärast ja ohutut sõiduki juhtimisstiili. Eksamineerija arvestab kirjeldatud juhtimiskäitumist eksamineeritavast üldise ettekujutuse loomisel. Siia kuulub ka kohanduv ja kindel juhtimisstiil, tee- ja ilmastikuolude arvestamine, muu liikluse arvestamine, teiste (eriti vähekaitstud) liiklejatega arvestamine ning ettenägelikkus.

2. Tulemuseks on teadmiste, oskuste ja käitumise kogumid, mis on esitatud punktis 1.1.

2.1 Sõidueksami tulemus antakse eristava skaala alusel järgmiselt:

2.1.1. „**arvestatud**“ – eksamineeritav on saavutanud kvalifikatsiooninõuded tasemel, mida iseloomustab väljundite eesmärgipärane kasutamine. Eksam on sooritatud;

2.1.2. „**arvestatud märkustega**“ – eksamineeritav on saavutanud kõik kvalifikatsiooninõuded piisaval tasemel. Spetsiifilisemate ning detailsemate teadmiste ja oskuste korral avaldub ebakindlus ja ebatäpsus. Eksam on sooritatud;

2.1.2. „**mittearvestatud**“ – eksamineeritav ei ole saavutanud kvalifikatsiooninõudeid piisaval tasemel. Tüüpolukordades kasutab teadmisi ja oskusi piiratud viisidel ning avalduvad puudujäägid, mis osutuvad takistuseks, et lubada teda iseseisva sõidukijuhina liiklusesse. Eksam on mittesooritatud.

3. Sõidueksamil antakse hinnang eksamineeritava oskustele, hoiakutele, käitumisele ja teadmiste kasutamisele praktikas. Eksami käigus ilmnunud vead, hinnangud, kommentaarid ja otsuse sõidueksami sooritamise või mittesooritamise kohta kannab eksamineerija sõidueksami kaardile.